

Araştırma Makalesi

Alındı: 29 Mayıs 2019 - **Düzeltildi:** 14 Kasım 2019 - **Kabul Edildi:** 27 Aralık 2019 - **Yayımlandı:** 31 Aralık 2019

Kaynakça Bilgisi: Han, M. & Aydın, G. Ş. (2019). İlkokul öğretmenlerinin performansında veli, öğrenci ve meslektaşlarının etkileri, *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 189-205.

Citation Information: Han, M. & Aydın, G. Ş. (2019) The effects of parents, students and colleagues on the performance of the primary school teachers. *Ihlara Journal of Educational Research*, 4(2), 189-205.

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN PERFORMANSINDA VELİ, ÖĞRENCİ VE MESLEKTAŞLARININ ETKİLERİ¹

Miray HAN², Ganime AYDIN³

Öz

Öğretmenlerin kendilerini olabildiğince geliştirebilmesi için okullarda olumlu bir örgütsel iklimin oluşması temel şart olarak görülebilmektedir. Okul iklimini ise başta öğretmenler, öğrenciler, veliler, okul yönetimi ve ilgili kurumlar oluşturmaktadır. Tüm bu paydaşlar öğretmenlerin performansını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu araştırmanın amacı, İstanbul ilindeki Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet ve özel okullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin performansında veli, öğrenci ve meslektaşlarının etkilerini incelemektir. Araştırma nicel bir araştırma olup, kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın evrenini İstanbul ilinde, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem ise 2018-2019 eğitim öğretim yılında il merkezindeki devlet ve özel 25 farklı ilkokulda görev yapan toplam 212 sınıf ve branş öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerden elde edilen sonuçlara göre "Veli Yaklaşım Ölçeği Faktör Yapısı", "İlköğretim Okullarında İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği" ve "Okul İklimi Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeklerin uygulanması sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında kodlanarak SPSS 20.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Ölçeklerde yer alan sorulara verilen yanıtların dağılımı frekans analizi ve t testi ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul öğretmeni, performansı etkileyen davranışlar, veli yaklaşımı, okul iklimi, istenmeyen davranış.

THE EFFECTS OF PARENTS, STUDENTS AND COLLEAGUES ON THE PERFORMANCE OF THE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Abstract

A positive organizational climate in schools can be seen as a basic condition for teachers to develop themselves as much as possible. The school climate is mainly composed of teachers, students, parents, school management and related institutions. All these stakeholders can affect the performance of the teachers positively or negatively. Therefore, the aim of this study is to investigate the effects of parents, students and colleagues in the performance of class and branch teachers whom work in state and private schools affiliated to MEB in İstanbul.

¹ 13-14 Haziran 2019 tarihinde Uluslararası STEM Öğretmenler Konferansında bildiri olarak sunulmuştur.

² İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, han.miray@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1984-7266>.

³ Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Lapseki Meslek Yüksek Okulu, ganimeaydin@comu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0001-6112-5243>.

The research was a quantitative study and so a segment screening model was used. The universe of this research consists of teachers working in primary schools in MEB, İstanbul. The sample consists of 212 classes and branch teachers working in 25 different primary schools in the state and private schools in the academic year of 2018-2019. "The parent approach scale factor structure", "The undesirable student behavior scale in primary schools" and "The school climate scale" were analyzed by the SPSS 20.0 package program. The distribution of the responses to the questions in the scales was analyzed by frequency analysis and t test.

Keywords: Primary school teacher, behaviors affecting performance, parents approach, school climate, undesirable behavior.

GİRİŞ

Temel eğitim ailede başlamaktadır. Eğitim ve öğretim sürecinden beklenenler toplumdaki topluma değişiklik gösterebilmektedir. Ana unsur ise öğrencilerin hangi bilgiyi, nerede ve ne amaçla kullanabileceklerini öğrendikleri ve birey olmakla beraber; evrensel, ulusal ve manevi değer yargılarını unutmadıkları bir yolda ilerlemeleridir. Bu hedefe ulaşabilmeleri büyük ölçüde öğretmenlerine bağlıdır. Öğretmenleri ise mesleki sorumluluklarının yanı sıra aynı zamanda çalışan olmanın getirdiği sorunlarla uğraşabilmektedir. Araştırmamızın kapsamını oluşturan bu tarz sorunları; veli, öğrenci ve meslektaş faktörleri çerçevesinde değerlendireceğiz. Birinci bölümde öğretmenlik mesleğine ve gelişimine ilişkin bilgi sunulduktan sonra ikinci bölümde performans kavramı ve sistemleri anlatılıp ardından öğretmenlerin performansını etkileyen öğrenci, veli ve meslektaş davranışlarına yer verilecektir. Üçüncü bölümde ise bu hususta, tarafımızca gerçekleştirilen araştırma sonuçları değerlendirilecektir.

Öğretmenlik Mesleği ve Gelişimi

Öğretmenlik, kutsal olarak kabul edilen ve toplumun çok büyük kesiminde saygınlık uyandıran bir meslek olarak ifade edilmektedir. Öğretmenliğin meslek olarak seçilmesinde sosyal ve psikolojik etmenler arasında sayılabilen bu durumun yanı sıra günümüzde ekonomik kaygılar ve çalışma-tatil süreleri de ön plana çıkabilmektedir. Ancak çalışma hayatında yaşanan sorunlar, ilerleyen yıllarda öğretmenlerin mesleğe bakışını değiştirebilmektedir.

Öğretmenlik Mesleği

Eğitim sisteminin işleyişinde ve nitelikli bir eğitim sunulmasında belirleyici en önemli faktör öğretmendir. Eğitim sisteminin kalitesinin, öğretmenlerin kalitesinden daha yüksek olacağı düşünülememektedir. Eğitimde gerçekleştirilen her tür yenilik toplumun tamamını ilgilendirdiği için nitelikli bireyler yetiştirilmesinin öğretmen performansı ve mesleki becerilerine bağlı olarak biçimlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Öğrencilerin kişilik gelişimleri üzerinde ailelerinden sonra en etkili kişiler öğretmenlerdir. Bu nedenle öğretmenlik mesleği öğrencilere, içinde yaşadıkları toplumun değerlerini, inançlarını, duygusal yönelimini ve nihayetinde kültürünü aktarmada belirleyici rol sahibidir. Bu yönüyle öğretmenlik bir tür rol modeli üstlenmek anlamına gelebilmektedir. Öğretmenler, öğrencilere doğru davranış ve düşüncelerin aşılanmasında rehberlik eden kişilerdir (Altan, 2017; TEDMEM, 2013).

Öğretmenlik Mesleğinin Gelişimi

Türkiye’de öğretmenliğin bir meslek olarak ele alınması 1848’de “Darülmüallimin” adıyla açılan erkek öğretmen okulu ile birlikte başlamıştır. Ardından 1851’de bu okullara eğitim ve öğretim yöntemi dersi konmuş, öğretmen niteliği ve saygınlığı benzeri ilkeler benimsenerek meslek algısını güçlendirmeye yönelik girişimlerde bulunulmuştur. Cumhuriyetin ilanı ile beraber öğretmenlik, devlet hizmeti olarak

sayılarak, eğitim ve öğretim görevlerinin yerine getirildiği bir meslek hüviyetine kavuşmuştur. Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirmeye önem verilmiş olup bu amaçla öğretmen okulları, eğitim enstitüleri, köy enstitüleri, yüksek öğretmen okulları kurulmuştur. 1982 yılında üniversiteler bünyesinde kurulmaya başlanan eğitim fakülteleri ise her branş ve kademe için öğretmen yetiştirilmesi görevini devralmıştır (Akyüz, 1978; Akyüz, 2002; Oktay, 1991).

Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları

Öğretmenlerden kişisel olarak; sorumlu, yaratıcı, hoşgörülü, eleştirel düşünebilen, yüksek ahlaki değerlere sahip ve sosyal kişiler olmaları beklenmektedir. Ayrıca alanlarında uzman ve donanımlı olmaları gerekmektedir. Öğretim yöntem ve stratejilerine hâkim olup sınıf yönetiminden anlamaları elzemdir (Sünbül, 2002). Bu özelliklerden yoksun şekilde icra edilen öğretmenlik faaliyeti, zamanla sıradan bir meslek haline gelme riskini taşımaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin (2013) 86'ncı maddesinde, öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını;

- Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak görev yapmak
- Çağın gereklerine ve toplum ihtiyaçlarına uygun nitelikli bireyler yetiştirmek
- Eğitim öğretim için gerekli fiziki ve psikolojik ortamı hazırlamak
- Her türlü eğitim öğretim etkinliğini yürütmek
- Öğretimle ilgili plan ve programları hazırlamak
- Rehberlik etmek
- Okullarda yürütülen etkinliklere katılmak
- Alanıyla ilgili gelişmeleri ve teknolojiyi takip etmek, yenilikleri uygulamak
- Öğretim ve diğer faaliyetlerle ilgili belge ve raporlar düzenlemek
- Öğretimle ilgili araç gereçlerin temini için okulla iş birliği yapmak
- Velilerle iş birliği içerisinde öğrenci gelişimini takip etmek
- Öğrencilerin her türlü gelişimlerini değerlendirmek ve paylaşmak, şeklinde özetlemek mümkündür.

Performans Kavramı ve Öğretmen Performansı

Performans, bir işin veya görevin başarıyla yapılıp yapılmadığının tespitinde kullanılan bir kavramdır. Öğretmenlerin performansını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Ancak çalışmamızda bunların tümüne yer verilmeyecektir. Araştırmanın kapsamını oluşturan; veli, öğrenci ve meslektaş davranışlarının ilköğretim öğretmenlerinin performansına etkileri incelenecektir.

Performans Kavramı

Performans, bir işin ne ölçüde iyi ya da kötü yapıldığının göstergesi olup işi gerçekleştirmek için sarf edilen çabaların toplamına eşittir. Bir başka anlatımla performans, planlı ve belirli amaçlara yönelik olarak hazırlanmış bir grup etkinlik sonucunda edinilen başarının nitel ya da sayısal olarak ifade edilmesidir (Büyüköztürk, 2007; Oxford Learner Dictionary; Şimşek ve Nursoy, 2002; Türk Dil Kurumu, 2019).

Gerek görev performansı gerekse bağlamsal performans, çoğunlukla gözlenebilir ve ölçülebilir verilerden meydana gelmektedir. Örneğin öğrencilerin okuma-yazma öğrenme seviyeleri, doktorların gerçekleştirdikleri başarılı ameliyat sayıları ya da herhangi bir ürünün satış oranları önemli birer performans göstergeleridir. Performans, pek çok faktörden etkilenerek değişiklik gösterebilmektedir.

Örneğin öğrencilerin okuma-yazma öğrenebilmesi için her koşulu oluşturmuş bir öğretmenin performansı, öğrencilerinin bireysel özelliklerine göre değişim gösterecektir. Bu nedenle performans ve performansı etkileyen faktörlerin ölçümü her dönem araştırma konusu olmuştur (Sonnentag ve Frese, 2001).

Performans Değerlendirmesi

Modern performans değerlendirme anlayışı, bireylerin performansını en doğru şekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bunu başarabilmek için geri bildirim esaslı yöntemler önem kazanmaktadır. Geri bildirim, yapılan bir davranış ya da düzenlemeyle ilgili çevreden bilgi edinilmesidir. Performans değerlendirilmesinde çoklu kaynaklardan geri bildirim almak doğru ölçüm açısından oldukça yararlıdır (Murat ve Bağrıaçık, 2011; Türk Dil Kurumu, 2019).

Performans değerlendirme sistemi beş temel değişken içermektedir. Bunlar; roller, değerlendirme aracı, değerlendirme içeriği, değerlendirme süreci ve değerlendirmenin sonuçlarıdır. Roller, değerlendiren ile değerlendirilenin süreç içerisindeki rollerini ve sorumluluklarını kapsamaktadır. Değerlendirme aracı, performansı belirlemede yararlanılan ölçme araçlarıdır. Değerlendirme içeriği, değerlendirme yapılacak organizasyon türü ve değerlendirmenin ne amaçla yapılacağı hakkında bilgi verir. Değerlendirme sürecinde değerlendirmenin yürütülme şekli ve değerlendiricinin kullandığı stratejiler ile değerlendirmenin sınırlılıkları ortaya konur. Sonuçlar ise ham verilerle beraber bu verilerin ne anlama geldiği ve nasıl yorumlandığı ile ilgilidir (Landy ve Farr, 1980).

360 derece performans geri bildirim sistemi; kurumların liderlik, yenilikçilik, stratejik düşünme ve ekip çalışması gibi performansın diğer boyutlarına dair bilgi edinme ihtiyacı doğrultusunda hızla popüler hale geldiğini ifade etmek mümkündür. Değerlendirme aşamasında farklı görüşlere yer verilmesi sadece bireysel performans açısından değil kurumların bütüncül bir anlayışla ilerlemesi açısından da önem taşımaktadır (Meenakshi, 2012). Ancak unutulmaması gereken husus, performans değerlendirme sistemini oluşturmanın ve uygulamanın çaba gerektiren bir süreç olduğudur. Bu nedenle öncelikle ön çalışma yapılması ardından değerlendirme kriterinin saptanması, hedef kitlenin belirlenmesi, değerlendirmeyi kimlerin yapacağına, değerlendirme aralıklarına karar verilmesi ve değerlendirme metodunun belirlenmesi gerekmektedir (Aktaş, 2010). 360 derece performans geri bildirim sistemi sayesinde çalışma ortamında bir ekip sinerjisi meydana gelmekte ve çalışanların birbirleriyle ilgili inançları öğrenilmiş olmaktadır. Böylece bireysel değerlendirmede var olabilen kör noktaların veya ön yargıların aşılması kolaylaşabilmektedir (Mukhopadhyay, 2006).

Öğretmenlerin Performansını Etkileyen Unsurlar

Her öğretmen özünde birer insandır. Yükseköğrenimini tamamlayıp iş yaşamına adım atan genç bir öğretmenin büyük idealleri olabilir. Ancak farklı meslek grupları için çalışma hayatında yaşanabilecek çeşitli sorunlar öğretmenleri de kapsayabilmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin iş âlemini oluşturan veli, öğrenci, meslektaş ve okul yönetimi ile olan ilişkileri, mesleki beklentilerin karşılanma düzeyi ile beraber sosyo-ekonomik faktörler vb. çeşitli etkenler öğretmenlerin performansını etkileyebilmektedir.

Eğitim öncelikle ailede başlamaktadır. Ailelerin kültürleri, çocuklarını yetiştirme tarzları, hayata bakışları öğrencilerin okula ve öğretmene karşı tutumları ile beraber akademik başarılarını da etkilemektedir. Velilerin ekonomik güçleri, sosyal konumları, eğitim durumları, çocuklarıyla ilgilenme düzeyleri, öğretmenlerle kuracakları ilişkiyi kolaylaştırmakta ya da zorlaştırmaktadır (Tunç, İnandı, Öksüz ve Çal, 2013). Örneğin kimi veliler, çocuklarının eğitim sürecini dikkatle takip edip gerektiğinde onları ders çalıştıracak bilince sahipken kimi veliler ise okul toplantılarına dahi iştirak

etmemektedir. Bu tür zıt davranışlar, aynı ortamı paylaşan öğrencilerin bilgi düzeylerini farklılaştırdığından, öğretmenlerin ders işleme performansını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Diğer yandan veliler ile öğretmenler arasındaki uyum, okulun işlevlerini doğru şekilde yerine getirmesi açısından önem arz etmektedir. Velilerin öğretim süreci hakkında bilgi ve söz sahibi olması öğrencilerin gelişimini desteklemekte, deneyimlerini zenginleştirmektedir. Ayrıca öğrencilerin iki dünya arasında, yani evleri ile sınıf ortamı arasında daha kolay bağ kurmalarına olanak sağlamakta, tutarlılık artmaktadır (Şahan, 2011).

Öğrencilerin tutum ve davranışları öğretmen performansı üzerinde etkili olan bir başka değişkendir. Formal eğitimde, öğretim ve öğrenme faaliyetleri sınıf ortamında gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlerin sınıf içinde belirlenen hedeflere ulaşabilmeleri öğrencilerin sergiledikleri davranışlara göre değişiklik gösterir. Bu kapsamda öğretmenlerin istenen düzeyde performans gösterebilmeleri ve eğitsel amaçlara ulaşabilmeleri, öğrenci tutum ve davranışlarını doğru yönlendirme ve yönetmelerine bağlıdır (Can ve Baksi, 2014).

Öğretmenlik mesleğini icra eden öğretmenlerin kendi aralarında yaşadıkları çekişmeler kimi zaman okul iklimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu tür çekişmeler, öğretmenlerin morallerini bozmakta, çalışma ortamını gergin hale getirmekte, çalışanlar arasındaki uyumu olumsuz yönde etkilemekte, paydaşların enerji düzeylerini azaltmakta ve motivasyonlarını engellemektedir. Ayrıca öğretmenler arası gruplaşmalar yaşandığı için iş birliği yapma olanağı zayıflamakta ve sonuç olarak verim azalmaktadır (Genç, 2005).

Ölçek Değerlendirmesi

Bu bölümde, araştırma kapsamında katılımcılara uygulanan ölçeklerin sonuçları analiz edilmektedir. Araştırma öğretmenlerin performansında veli, öğrenci ve meslektaşlarının etkilerini ortaya koymak amacıyla ilkökul 1. kademedeki görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerine uygulanan kesitsel tarama modelinden yararlanılarak yapılmıştır. Kesitsel tarama, katılımcılardan verilerin tek seferde toplanarak durum belirlemesinin yapıldığı betimsel bir tarama araştırması türüdür (Büyüköztürk vd., 2018). Araştırma kapsamında katılımcılara tek seferde üç ayrı ölçek uygulanarak toplanan verilerden bulgular elde edilmiş, sonuç ve öneriler ortaya konmuştur.

Bağımsız Değişkenlere Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Katılımcıların demografik bilgilerinin dağılımı frekans analizi ile incelenmiş ve elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Araştırmaya katılan 212 öğretmenin 159'unu bayanlar oluşturmakta ve bu da katılımcıların %75'ine denk gelmektedir. Geri kalan 53 öğretmen erkek olup katılımcıların %25'ini oluşturmaktadır. 212 öğretmenin 51'i 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip olup katılımcıların %24,1'ini kapsamaktadır. 55'i 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olup katılımcıların %25,9'unu meydana getirmektedir. 64'ü 11-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip olup katılımcıların %30,2'sini oluşturmaktadır. 42'si ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olup katılımcıların %19,8'ini içermektedir. 212 öğretmenin 120'si devlet okullarında çalışmakta olup katılımcıların %56,6'sını oluşturmaktadır. Geri kalan 92 öğretmen ise özel okullarda görev yapmakta ve katılımcıların %43,4'ünü meydana getirmektedir.

Araştırmaya katılan 212 öğretmenin 134'ü sınıf öğretmeni olup katılımcıların %63,2'sini oluşturmaktadır. Geri kalan 78'i branş öğretmeni olarak çalışmakta ve katılımcıların %36,8'ini meydana getirmektedir. 212 öğretmenin 16'sı ön lisans mezunu olup katılımcıların %7,5'ini oluşturmaktadır. 11'i

açık öğretim (lisans) mezunu olup katılımcıların %5,2'sine denk gelmektedir. 146'sı örgün öğretim (lisans) mezunu olup katılımcıların %68,9'unu meydana getirmektedir. Geri kalan 39'u yüksek lisans mezunu olup katılımcıların %18,4'ünü oluşturmaktadır.

Bağımlı Değişkenlere Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Katılımcıların veli yaklaşım ölçeği faktör yapısı, ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği ve okul iklimi ölçeğine ilişkin sorulara verdikleri yanıtların dağılımı frekans analizi ile incelenmiştir.

Öğretmenlerin Bağımlı Değişkenlere Verdikleri Yanıtların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapmalara Göre Dağılımı

Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin frekans, minimum, maksimum ve ortalama ile standart sapma değerleri aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 3.1: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Değerlerin Dağılımı

	Frekans	Min.	Maks.	Ort.	Std. Sapma
Olumlu ve Bilgilendirici Yaklaşım	212	23,00	55,00	43,62	6,33
Olumsuz ve Tenkit Edici Yaklaşım	212	12,00	37,00	19,88	4,73
Pozitif Perspektif	212	16	51	33,58	6,966
Negatif Davranış	212	11	36	19,98	5,272
Ders İşleme	212	35	75	57,50	9,002
Ölçme Değerlendirme	212	26	75	55,14	10,162
Sınıf Disiplini	212	31	75	59,59	8,635

Ölçeklere Verilen Yanıtların Cinsiyete Göre Dağılımı

Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısı, ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği ile okul iklimi ölçeğinin alt boyutlarının cinsiyete göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan bağımsız t testi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Çizelge 3.2: Ölçek Sorularına Verilen Yanıtların Cinsiyete Göre Dağılımı

			N	Ortalama	Std. Sapma	T	P
Veli Yaklaşım Ölçeği	Olumlu ve Bilgilendirici Yaklaşım	Kadın	159	44,9	6,1	1,571	0,011*
		Erkek	53	42,7	7,1		
		Topl.	212	43,6	6,3		
	Olumsuz ve Tenkit Edici Yaklaşım	Kadın	159	19,6	4,6	1,898	0,004*
		Erkek	53	20,7	4,9		
		Topl.	212	19,9	4,7		
Okul İklimi Ölçeği	Pozitif Perspektif	Kadın	159	33,8	6,5	0,497	0,482
		Erkek	53	33,0	8,3		
		Topl.	212	33,6	7,0		
	Negatif Davranış	Kadın	159	19,9	5,2	0,334	0,564
		Erkek	53	20,3	5,4		
		Topl.	212	20,0	5,3		

İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği	Ders İşleme	Kadın	159	57,7	9,0	0,221	0,639
		Erkek	53	56,0	9,0		
		Topl.	212	57,5	9,0		
	Ölçme Değerlendirme	Kadın	159	55,2	10,2	0,003	0,960
		Erkek	53	55,1	10,3		
		Topl.	212	55,1	10,2		
	Sınıf Disiplini	Kadın	159	59,7	8,7	0,166	0,006*
		Erkek	53	57,2	8,5		
		Topl.	212	59,6	8,6		

*p<0,05

Çizelge 3.2’de ifade edilen gruplarda t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısını ilgilendiren “H₁: Veliler bayan öğretmenlere karşı daha olumlu ve bilgilendirici yaklaşım sergiler.” hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre anlamlı farklılık gösteren veli yaklaşım ölçeği alt boyutlarından olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutu için bayan öğretmenlerin ortalaması erkek öğretmenlerden, olumsuz ve tenkit edici yaklaşım alt boyutu içinse erkek öğretmenlerin ortalaması bayan öğretmenlerden anlamlı derecede daha yüksektir. Diğer bir ifade ile bayan öğretmenlerin olumlu ve bilgilendirici yaklaşım düzeyi erkek meslektaşlarından anlamlı derecede daha yüksek iken erkek öğretmenlerin olumsuz ve tenkit edici yaklaşım düzeyi bayan meslektaşlarından anlamlı derecede daha yüksektir.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışlarını ilgilendiren “H₆: Sınıf disiplini konusunda bayan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeyleri erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksektir.” hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışları alt boyutlarından sınıf disiplini alt boyutu cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ölçeğin bu alt boyutunda, bayan öğretmenlerin ortalamasının erkek meslektaşlarının ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile bayan öğretmenlerin sınıf disiplini konusunda istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeyi erkek meslektaşlarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Okul iklimi ölçeğini ilgilendiren “H₁₁: Öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında cinsiyet ayrımı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre okul ölçeği alt boyutları cinsiyet ayrımına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Diğer bir ifade ile bayan ve erkek öğretmenler arasında olumlu okul iklimi algılaması açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Ölçeklere Verilen Yanıtların Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısı, ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği ve okul iklimi ölçeğinin alt boyutlarının mesleki kıdeme göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Çizelge 3.3: Ölçek Sorularına Verilen Yanıtların Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

	N	Ortalama	Std. Sapma	F	P
--	---	----------	------------	---	---

Veli Yaklaşım Ölçeği	Olumlu ve Bilgilendirici Yaklaşım	1-5 yıl	51	42,6	6,2	3,761	0,012*
		6-10 yıl	55	42,1	7,0		
		11-20 yıl	64	44,1	5,6		
		21 yıl ve üzeri	42	46,0	5,9		
		Toplam	212	43,6	6,3		
Veli Yaklaşım Ölçeği	Olumsuz ve Tenkit Edici Yaklaşım	1-5 yıl	51	19,5	5,6	0,778	0,507
		6-10 yıl	55	20,6	4,5		
		11-20 yıl	64	20,0	4,1		
		21 yıl ve üzeri	42	19,3	4,8		
		Toplam	212	19,9	4,7		
Okul İklimi Ölçeği	Pozitif Perspektif	1-5 yıl	51	33,4	7,0	0,529	0,663
		6-10 yıl	55	32,7	7,3		
		11-20 yıl	64	34,2	7,2		
		21 yıl ve üzeri	42	34,1	6,2		
		Toplam	212	33,6	7,0		
Okul İklimi Ölçeği	Negatif Davranış	1-5 yıl	51	20,9	5,6	3,284	0,022*
		6-10 yıl	55	20,9	5,9		
		11-20 yıl	64	19,7	4,2		
		21 yıl ve üzeri	42	18,0	5,1		
		Toplam	212	20,0	5,3		
İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği	Ders İşleme	1-5 yıl	51	56,5	9,5	1,777	0,153
		6-10 yıl	55	57,4	8,2		
		11-20 yıl	64	59,5	9,3		
		21 yıl ve üzeri	42	55,8	8,6		
		Toplam	212	57,5	9,0		
İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği	Ölçme Değerlendirme	1-5 yıl	51	54,1	11,0	2,267	0,082
		6-10 yıl	55	53,5	9,0		
		11-20 yıl	64	57,8	10,6		
		21 yıl ve üzeri	42	54,4	9,4		
		Toplam	212	55,1	10,2		
İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği	Sınıf Disiplini	1-5 yıl	51	59,1	9,7	0,731	0,534
		6-10 yıl	55	59,1	7,8		
		11-20 yıl	64	60,9	8,8		
		21 yıl ve üzeri	42	58,9	8,2		
		Toplam	212	59,6	8,6		

*p<0,05

Çizelge 3.3'te tek yönlü varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısını ilgilendiren "H₂: Velilerden gelen olumlu ve bilgilendirici yaklaşım sergileme konusunda öğretmenlerin mesleki kıdemleri açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır." hipotezi bağımsız gruplarda t testine göre sırandığında, ölçeğin alt boyutlarından olumlu ve bilgilendirici yaklaşım boyutu mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Anlamlı farklılık gösteren alt

boyutlar için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre hipotez kısmen kabul edilmiştir. Çünkü olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutu için 21 yıl ve üzeri süreyle kıdemi bulunanların olumlu ve bilgilendirici yaklaşım düzeyi 11-20 yıl mesleki kıdemi olanların düzeyinden, onların olumlu ve bilgilendirici davranış düzeyi de 1-5 yıl ve 6-10 yıl süreyle kıdemi olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Diğer bir ifade ile veli yaklaşım ölçeğinin olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutu için fark bulunmuşken, olumsuz ve tenkit edici yaklaşım için kıdemler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeğini ilgilendiren “**H₇**: Öğretmenlerin ölçme değerlendirme yapmasında, öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenme dereceleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışları alt boyutları mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Okul iklimi ölçeğini ilgilendiren “**H₁₂**: 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin, birbirlerine karşı olumsuz davranış düzeyleri 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlere nazaran daha yüksektir.” hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre okul iklimi ölçeği negatif davranış alt boyutu için; 1-5 yıl ve 6-10 yıl arası mesleki kıdemi bulunanların negatif davranış düzeyleri 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların negatif davranış düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Ölçeklere Verilen Yanıtların Okul Türüne Göre Dağılımı

Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısı, ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği ve okul iklimi ölçeğinin alt boyutlarının okul türüne göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Çizelge 3.4: Ölçek Sorularına Verilen Yanıtların Okul Türüne Göre Dağılımı

			N	Ortalama	Std. Sapma	t	P
Veli Yaklaşım Ölçeği	Olumlu ve Bilgilendirici Yaklaşım	Devlet okulu	120	43,3	6,4	0,609	0,436
		Özel okul	92	44,0	6,2		
		Toplam	212	43,6	6,3		
	Olumsuz ve Tenkit Edici Yaklaşım	Devlet okulu	120	19,9	4,7	0,037	0,848
		Özel okul	92	19,8	4,8		
		Toplam	212	19,9	4,7		
Okul İklimi Ölçeği	Pozitif Perspektif	Devlet okulu	120	34,5	7,0	5,323	0,022*
		Özel okul	92	32,3	6,7		
		Toplam	212	33,6	7,0		
	Negatif Davranış	Devlet okulu	120	19,4	4,9	3,342	0,069
		Özel okul	92	20,7	5,7		
		Toplam	212	20,0	5,3		
İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği	Ders İşleme	Devlet okulu	120	56,9	9,6	1,320	0,252
		Özel okul	92	58,3	8,2		
		Toplam	212	57,5	9,0		
	Ölçme Değerlendirme	Devlet okulu	120	55,1	10,1	0,000	0,995
		Özel okul	92	55,1	10,3		
		Toplam	212	55,1	10,3		

	Toplam	212	55,1	10,2		
	Devlet okulu	120	59,7	8,7		
Sınıf Disiplini	Özel okul	92	59,4	8,6	0,052	0,820
	Toplam	212	59,6	8,6		

*p<0,05

Çizelge 3.4'de bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına yer verilmektedir. Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısını ilgilendiren "**H₃**: Velilerin öğretmenlere yaklaşımları konusunda özel okulda çalışan öğretmenler devlet okulunda çalışan öğretmenlere kıyasla daha avantajlıdır." hipotezi kabul edilmemiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre veli yaklaşım ölçeği alt boyutları arasında devlet okuluna veya özel okula göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bir başka deyişle velilerin öğretmenlere yaklaşımları gerek devlet okulları gerekse özel okullar açısından anlamlı düzeyde farklılık oluşturmamaktadır.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeğini ilgilendiren "**H₃**: Sınıf disiplini konusunda devlet okulunda çalışan öğretmenlerin özel okulda çalışan öğretmenlere kıyasla istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeyleri daha yüksektir." hipotezi kabul edilmemiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği alt boyutları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bir başka ifade ile sınıf disiplini konusunda öğretmenlerin devlet okulunda veya özel okulda çalışması arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Okul iklimi ölçeğini ilgilendiren "**H₃**: Öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında devlet okulunda çalışan öğretmenler ile özel okulda çalışan öğretmenler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır." hipotezi kabul edilmemiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre okul iklimi ölçeği alt boyutlarından pozitif perspektif alt boyutu okul türüne göre anlamlı derecede daha yüksektir. Diğer bir ifade ile devlet okulunda çalışan öğretmenlerin okul iklimi pozitif perspektif algısı, özel okulda çalışan meslektaşlarına nazaran anlamlı derecede daha yüksektir.

Ölçeklere Verilen Yanıtların Görev Türüne Göre Dağılımı

Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısı, ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği ve okul iklimi ölçeğinin alt boyutlarının görev türüne göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Çizelge 3.5: Ölçek Sorularına Verilen Yanıtların Görev Türüne Göre Dağılımı

			N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Veli Yaklaşım Ölçeği	Olumlu ve Bilgilendirici Yaklaşım	Sınıf Öğretmeni	134	45,2	5,8	25,212	0,000*
		Branş öğretmeni	78	40,9	6,3		
		Toplam	212	43,6	6,3		
	Olumsuz ve Tenkit Edici Yaklaşım	Sınıf Öğretmeni	134	20,2	4,4	1,775	0,184
		Branş öğretmeni	78	19,3	5,2		
		Toplam	212	19,9	4,7		
Okul İklimi Ölçeği	Pozitif Perspektif	Sınıf Öğretmeni	134	33,8	6,9	0,366	0,546
		Branş öğretmeni	78	33,2	7,1		
		Toplam	212	33,6	7,0		
	Negatif Davranış	Sınıf Öğretmeni	134	19,7	5,1	0,835	0,362
		Branş öğretmeni	78	20,4	5,6		
		Toplam	212	20,0	5,3		
İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği	Ders İşleme	Sınıf Öğretmeni	134	57,8	8,9	0,514	0,474
		Branş öğretmeni	78	56,9	9,1		
		Toplam	212	57,5	9,0		
	Ölçme Değerlendirme	Sınıf Öğretmeni	134	55,5	9,8	0,409	0,523
		Branş öğretmeni	78	54,6	10,8		
		Toplam	212	55,1	10,2		
Sınıf Disiplini	Sınıf Öğretmeni	134	59,4	8,6	0,183	0,669	
	Branş öğretmeni	78	59,9	8,8			
			212	59,6	8,6		

*p<0,05

Çizelge 3.5'de bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına yer verilmektedir. Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısını ilgilendiren "**H₄**: Velilerin olumlu ve bilgilendirici yaklaşım sergilemeleri açısından sınıf öğretmenleri branş öğretmenlerine kıyasla avantajlı durumdadır." hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız t testi sonuçlarına göre veli yaklaşım ölçeği alt boyutlarından olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutu, görev türüne göre anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,05). Anlamlı farklılık gösteren olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutu için sınıf öğretmenlerinin ortalaması branş öğretmenlerinden anlamlı derecede daha büyüktür. Bir başka ifade ile veliler tarafından sınıf öğretmenlerine yönelik olumlu ve bilgilendirici yaklaşım düzeyi branş öğretmenlerinden anlamlı derecede daha yüksektir.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeğini ilgilendiren "**H₉**: Ders işleme konusunda istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme dereceleri ile öğretmenlerin sınıf veya branş öğretmeni olmaları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır." hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ölçeğinin alt boyutları için sınıf ve branş öğretmenlerinin aynı düzeyde olduklarını söylemek mümkündür. Bir başka ifade ile sınıf ve branş öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme dereceleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Okul iklimi ölçeğini ilgilendiren "**H₁₄**: Öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır." hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre okul iklimi ölçeğinin alt

boyutları için sınıf ve branş öğretmenlerinin aynı düzeyde olduklarını söylemek mümkündür. Bir başka ifade ile sınıf ve branş öğretmenlerinin olumlu okul iklimi algılamasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Ölçeklere Verilen Yanıtların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısı, ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği ve okul iklimi ölçeğinin alt boyutlarının eğitim durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Çizelge 3.6: Ölçek Sorularına Verilen Yanıtların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

			N	Ortalama	Std. Sapma	F	P
Veli Yaklaşım Ölçeği	Olumlu ve Bilgilendirici Yaklaşım	Ön lisans	16	46,3	6,7	1,323	0,268
		Açık öğretim (Lisans)	11	44,8	4,7		
		Örgün Öğretim (Lisans)	146	43,2	6,5		
		Y. Lisans	39	43,8	5,7		
		Toplam	212	43,6	6,3		
	Olumsuz ve Tenkit Edici Yaklaşım	Ön lisans	16	19,1	4,4	0,279	0,840
		Açık öğretim (Lisans)	11	20,1	4,7		
		Örgün Öğretim (Lisans)	146	19,8	4,7		
		Y. Lisans	39	20,4	5,1		
		Toplam	212	19,9	4,7		
Okul İklimi Ölçeği	Pozitif Perspektif	Ön lisans	16	33,2	6,6	0,045	0,987
		Açık öğretim (Lisans)	11	34,2	9,1		
		Örgün Öğretim (Lisans)	146	33,6	7,0		
		Y. Lisans	39	33,6	6,5		
		Toplam	212	33,6	7,0		
	Negatif Davranış	Ön lisans	16	17,0	3,7	2,214	0,088
		Açık öğretim (Lisans)	11	20,3	7,2		
		Örgün Öğretim (Lisans)	146	20,4	5,1		
		Y. Lisans	39	19,5	5,6		
		Toplam	212	20,0	5,3		
İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği	Ders İşleme	Ön lisans	16	59,9	9,2	0,818	0,485
		Açık öğretim (Lisans)	11	54,5	8,8		
		Örgün Öğretim (Lisans)	146	57,6	9,0		
		Y. Lisans	39	57,1	8,9		
		Toplam	212	57,5	9,0		
	Ölçme Değerlendirme	Ön lisans	16	58,5	9,7	1,013	0,388
		Açık öğretim (Lisans)	11	52,0	9,1		
		Örgün Öğretim (Lisans)	146	55,2	10,0		
		Y. Lisans	39	54,4	11,0		
		Toplam	212	55,1	10,2		
Sınıf Disiplini	Ön lisans	16	63,1	6,0	2,301	0,078	
	Açık öğretim (Lisans)	11	54,5	10,8			

Örgün Öğretim (Lisans)	146	59,8	8,6
Y. Lisans	39	58,9	8,8
Toplam	212	59,6	8,6

Çizelge 3.6'da tek yönlü varyans analizi sonuçlarına yer verilmektedir. Veli yaklaşım ölçeği faktör yapısını ilgilendiren "**H₅**: Velilerin yaklaşımları konusunda öğretmenlerin öğrenim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır." hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre veli yaklaşımı ölçeği ve bunun alt boyutları öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile velilerin öğretmenlere yaklaşımları ile farklı öğrenim seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeğini ilgilendiren "**H₁₀**: Ders işleme konusunda, öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenme dereceleri ile öğretmenlerin öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır." hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre ilköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeği ve bunun alt boyutları öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bir başka deyişle farklı öğrenim seviyelerine sahip öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme dereceleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Okul iklimi ölçeğini ilgilendiren "**H₁₅**: Öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında öğrenim durumları açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır." hipotezi kabul edilmiştir. Çünkü bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre okul iklimi ölçeği ve bunun alt boyutları öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile farklı öğrenim düzeylerine sahip öğretmenlerin olumlu okul iklimi algılamasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

SONUÇ

Günümüz toplumlarının en değerli hazinesi, beşerî sermaye olarak nitelendirilen yetişmiş insan gücüdür. Öğretmenlerin bunu temin edebilmek için; öğrencilere kaliteli eğitim vermek, onların öğrenme kapasitelerini ve üretkenliklerini artırmak, öğrencilerin toplumsal duyarlılığı yüksek bilinçli bireyler olmalarına katkı sağlamaları gerekmektedir. Bunun için de öğretmenlerin performanslarını etkileyen faktörlerin tespit edilip olumsuz olanların giderilmesi ve olumlu etki meydana getiren unsurların çoğaltılması elzemdir.

Araştırma sonucunda veli yaklaşım ölçeği faktör yapısına göre, ilkokul öğretmenlerinin performansına etki eden veli davranışlarına yönelik olarak kurulan hipotezlere ilişkin birinci hipotezde velilerin bayan öğretmenlere karşı daha olumlu ve bilgilendirici yaklaşım sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Gerekçe olarak bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre anlamlı farklılık gösteren olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutu için bayan öğretmenlerin ortalamasının erkek öğretmenlerden anlamlı derecede daha yüksek olmasıdır. Bir diğer gerekçe ise olumsuz ve tenkit edici yaklaşım alt boyutu için erkek öğretmenlerin ortalamasının bayan öğretmenlere nazaran daha yüksek olmasıdır. Dolayısıyla cinsiyete göre sonuçlar farklılaşmakta ve özellikle bayan öğretmenlerin olumlu yaklaşım düzeyindeki farklılaşma belirgin hale gelmektedir.

İkinci hipotezde velilerden gelen olumlu ve bilgilendirici yaklaşım sergileme konusunda öğretmenlerin mesleki kıdemleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Başka bir ifade ile öğretmenlerin mesleki kıdemleri ne olursa olsun velilerden gelen olumlu ve bilgilendirici yaklaşım değişmemektedir. Bunun gerekçesi bağımsız gruplarda t testine göre olumlu ve bilgilendirici yaklaşım boyutu mesleki kıdem

açısından anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($0,05 < p$). Farklılığın hangi alt boyuttan kaynaklandığını tespit etmek için kullanılan t testinde ise hipotez kısmen kabul edilmiştir. Çünkü veli yaklaşım ölçeğinin olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutu için fark mevcutken olumsuz ve tenkit edici yaklaşım için kıdemler arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Üçüncü hipotezde velilerin öğretmenlere yaklaşımları konusunda özel okulda çalışan öğretmenlerin devlet okulunda çalışan meslektaşlarına göre daha avantajlı olup olmadığı t testi ile sınanmış ve hipotez kabul edilmemiştir. Diğer bir ifade ile velilerin öğretmenlere yaklaşımları konusunda gerek devlet okulları gerekse özel okullar açısından anlamlı düzeyde fark oluşmadığı anlaşılmıştır. Dördüncü hipotezde velilerin olumlu ve bilgilendirici yaklaşım sergilemeleri açısından sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine kıyasla daha avantajlı olup olmadıkları t testi ile sınanmış olup hipotez kabul edilmiştir. Gerekçesi ise bağımsız t testi sonuçlarına göre olumlu ve bilgilendirici yaklaşım alt boyutunun görev türüne göre anlamlı farklılık göstermesidir ($p < 0,05$). Başka bir ifade ile veliler tarafından sınıf öğretmenlerine yönelik olumlu ve bilgilendirici yaklaşım düzeyi branş öğretmenlerine kıyasla anlamlı derecede daha yüksektir.

Beşinci hipotezde velilerin yaklaşımları konusunda öğretmenlerin öğrenim durumları açısından anlamlı farklılık olup olmadığı t testi ile sınanmış olup; fark bulunmadığına dair hipotez kabul edilmiştir. Gerekçe olarak veli yaklaşım ölçeğinin ve bunun alt boyutlarının öğrenim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. ($0,05 < p$). Diğer bir ifade ile verilerin öğretmenlere yaklaşımları ile öğretmenlerin öğretim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ölçeğin yer aldığı çalışmada ise genel itibariyle; olumlu ve bilgilendirici yaklaşım, olumsuz ve tenkit edici yaklaşım ile eğitimle doğrudan ilişkili faktörler yönelik performans arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,921$; $P=0,003 < 0,05$). Diğer yandan araştırmadan elde ettiğimiz sonuca uygun olarak bahsi geçen çalışmada, eğitimle dolaylı ilişkili faktörlere yönelik performans düzeyinin belirleyicisi olarak olumlu ve bilgilendirici yaklaşım, olumsuz ve tenkit edici yaklaşım değişkenleri ile ilişkinin (açıklayıcı olma gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,064$). Çıkan sonuçlardan öğretmenlerin velilerden gelen olumlu yaklaşımlardan etkilendikleri, olumsuz ve tenkit edici davranışları ise olağan görerek, performanslarında herhangi bir etkiye neden olmadığı ifade edilmektedir (Hatipoğlu ve Kavas, 2016).

İlköğretim okullarında istenmeyen öğrenci davranışları ölçeğinin uygulanmasıyla elde edilen sonuçlara göre, ilkokul öğretmenlerinin performansına etki eden istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik olarak kurulan hipotezlere ilişkin altıncı hipotezde sınıf disiplini konusunda bayan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeylerinin erkek öğretmenlere nazaran daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Gerekçe olarak bağımsız t testi sonuçları, sınıf disiplini alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç sınıf disiplini konusunda bayan öğretmenler ile erkek öğretmenler arasındaki fark bulunduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin yer aldığı çalışmada ise araştırmaya katılan öğretmenlerin bayan veya erkek olmalarıyla performanslarının istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Bulut, 2008).

Yedinci hipotezde öğretmenlerin ölçme değerlendirme yapmasında, öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenme dereceleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı t testi ile sınanmıştır. Araştırma neticesinde anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Gerekçe olarak istenmeyen öğrenci davranışları alt boyutlarının mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği ileri sürülebilmektedir. Diğer bir ifade ile ölçme ve değerlendirme işlemlerinde, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme seviyeleri ile mesleki kıdemleri anlamlı

bir farklılık bulunmamaktadır. Ölçeğin yer aldığı çalışmada da anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Bulut, 2008).

Sekizinci hipoteze göre sınıf disiplini konusunda devlet okulunda çalışan öğretmenlerin özel okulda çalışan meslektaşlarına kıyasla istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeyleri t testi ile sınanmış olup bu konuda öğretmenlerin devlet okulunda veya özel okulda çalışması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Gerekçesi ise istenmeyen öğrenci davranışları alt boyutlarının okul türüne göre anlamlı farklılık göstermemesidir. Dokuzuncu hipoteze göre ders işleme konusunda, öğrencilerin olumsuz davranışlarından etkilenme dereceleri t testi ile sınanmış olup ilkokullarda istenmeyen öğrenci davranışları ve bunun alt boyutlarının öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği anlaşılmıştır ($0,05 < p$).

Okul iklimi ölçeğine göre bulunan sonuçlara ilişkin ilkokul öğretmenlerinin performansına etki eden meslektaş davranışlarına yönelik olarak kurulan hipotezlerden, on birinci hipotezde öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında bayan ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Gerekçe olarak okul iklimi ölçeğinin alt boyutlarının cinsiyet ayrımına göre anlamlı farklılık göstermemesi ileri sürülebilmektedir ($0,05 < p$) Ölçeğin yer aldığı çalışmada ise negatif davranış düzeyleri ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılrken olumlu okul iklimi algılamasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p < 0,01$). Diğer bir ifade ile bayan öğretmenlerin olumlu veli yaklaşımlarından daha fazla etkilendikleri anlaşılmaktadır (Pakdanel Çetinkanat, 1988).

On ikinci hipotezde 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin, birbirlerine karşı olumsuz davranış düzeylerinin 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlere kıyasla yüksek olup olmadığı t testi ile sınanmış hipotez kabul edilmiştir. Bulgunun gerekçesinden 1-5 yıl ve 6-10 yıl arası mesleki kıdemi bulunanların negatif davranış düzeylerinin 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların negatif davranış düzeyinden anlamlı derecede yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile mesleki kıdem arttıkça öğretmenlerin birbirlerine karşı olumsuz davranış sergileme düzeyleri azalmaktadır. Ölçeğin yer aldığı çalışmada ise öğretmenlerin kıdem durumlarına göre örgütsel iklime ilişkin algıları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu kanıtlanmamaktadır ifadelerine yer verilmiştir (Pakdanel Çetinkanat, 1988).

On üçüncü hipotezde öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında devlet okulunda çalışan öğretmenler ile özel okulda çalışan öğretmenler arasında anlamlı fark olup olmadığı test edilmiş ve anlamlı bir fark bulunmuştur. Gerekçesi pozitif perspektif alt boyutunun okul türüne göre anlamlı derecede daha yüksek olmasıdır. Bir başka ifade ile devlet okulunda çalışan öğretmenlerin okul iklimi pozitif perspektif algısı özel okulda çalışan meslektaşlarına nazaran anlamlı derecede daha yüksektir. On dördüncü hipotezde öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenleri arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı t testi ile sınanmış olup anlamlı bir fark bulunmadığı anlaşılmaktadır. Gerekçesi ise okul iklimi ölçeğinin alt boyutları için sınıf ve branş öğretmenlerinin aynı düzeyde olmalarıdır. On beşinci hipotezde öğretmenlerin olumlu okul iklimi (meslektaş davranışları) algılamasında öğrenim durumları açısından anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. Gerekçesi okul iklimi ölçeği ve bunun alt boyutlarının öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemesidir ($0,05 < p$).

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler arasındaki cinsiyet ayrımının veli yaklaşımı açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bunu engellemek için velilerle iletişim bağlarını geliştirme yönelik planlamalar yapılması önerilmektedir. Diğer yandan veliler tarafından sınıf öğretmenlerine yönelik olumlu ve bilgilendirici yaklaşımın branş öğretmenlerine de gösterilmesi amacıyla branş öğretmenlerinin velilerle

olan iletişim bağlarının kuvvetlendirilmesi önerilebilmektedir. Sınıf disiplini konusunda bayan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenme düzeylerinin erkek meslektaşlarına nazaran daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu hususta öğrencilerle ve velilerle yapılacak birebir görüşmeler istenmeyen öğrenci davranışlarının giderilmesinde yararlı olacaktır.

Diğer yandan mesleki kıdemleri artan öğretmenlerin birbirlerine karşı olumsuz davranış sergileme düzeylerinin azaldığı sonucuna varılmıştır. Bu sebeple öğretmenlerin mesleki kıdemleri ne olursa olsun birbirlerine karşı daha anlayışlı olmaları gerekmektedir. Bu amaçla öğretmenler arasında okul dışı etkinliklerin yaygınlaşması önerilebilmektedir. Ayrıca sosyalleşmeye yönelik belirli alanlarda kurs, seminer vb. etkinlikler düzenlemek de yararlı olabilir. İlaveten devlet okullarında çalışan öğretmenlerin okul iklimi pozitif perspektif algıları özel okullardaki meslektaşlarına kıyasla anlamlı derecede daha yüksektir. Bunda özel okullardaki rekabet ortamının okul iklimine yönelik olumsuz yansımaları etken olabilmektedir. Bu hususta özel okulların politika belirlerken öğretmenler arasındaki uyumu gözeterek daha dikkatli davranmaları beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, E. (2010). *Performans Değerlendirme Sistemlerinin Örgütsel Adalet Algısı Üzerine*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Akyüz, Y. (1978). *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişimdeki Etkileri*, Ankara: Doğan.
- Akyüz, Y. (2002). *Türkiye’de Çağdaş Anlamda Öğretmenlik Mesleğinin Doğuşu*. (Ed.). Y. Akyüz, Öğretmenlik Mesleğine Giriş içinde (s. 15-25). Ankara: Pegem.
- Altan, M. Z. (2017). Öğretmenlik Mesleği: Bugünü ve Geleceği, *Eğitime Bakış*, 13(41), 18-26.
- Bulut, M. (2008). *İlköğretim Okullarında İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Sınıf Öğretmenlerinin Performansına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). Performansa Dayalı Durum Belirleme Nedir?, *İlköğretim*, 8, 28-32.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç.E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (23. Baskı). Anlana: Pegem.
- Can, E. ve Baksı, O. (2014). Öğrencilerin Sınıf İçi Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Başarısına Etkisi, *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 86-101.
- Genç, N. (2005). Yönetim ve Organizasyon, Ankara: Seçkin.
- Hatipoğlu, A. ve Kavas, E. (2016). Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, C: 5, S: 4, ss. 1012-1034.
- Landy, F. J. ve Farr, J. L. (1980). Performance Rating. *Psychological Bulletin*, 87(1), 72-107.
- Meenakshi, G. (2012). Multi Source Feedback Based Performance Appraisal System Using Fuzzy Logic Decision Support System, *International Journal of Soft Computing*, 3(1), 91-106.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2013). *T.C. Resmî Gazete*, 28758, 7.9.
- Mukhopadhyay, K. (2006). 360 Degree Appraisal a Performance Assesment Tool, *Journal of Management & Allied Sciences*, 2, 19-25.
- Murat, G. ve Bağrıaçık, İ. (2011). Kamuda 360 Derece Performans Değerlendirme: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 1-24.
- Pakdanel Çetinkanat, A. C. (1988). *Örgütsel İklim ve İş Doyumu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Sonnentag, S. ve Frese, M. (2002). *Performance Concepts and Performance Theory*. (Ed.) S. Sonnentag in Psychological Management of Individual Performance (s. 3-27), New York: John Wiley & Sons.
- Sünbül, A. M. (2002). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. (Ed.). Ö. Demirel ve Z. Kaya, Öğretmenlik Mesleğine Giriş içinde (s. 223-254), Ankara: Pegem.
- Şahan, M. A. (2011). *İlköğretim Okullarında Öğrencisi Olan Velilerin Yönetici ve Öğretmenlerden Beklentileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Şimşek, M. ve Nursoy, M. (2002). *Toplam Kalite Yönetiminde Performans Ölçme Örnek Uygulamalar*, İstanbul: Hayat.
- TEDMEM. (2013). *Öğretmen Gözüyle Öğretmenlik Mesleği*, (Rapor No: 13). Ankara: TEDMEM.
- Tunç, B., İnandı, Y., Öksüz, F. ve Çal, S. (2013). Eğitimde Çok Bileşenli Değerlendirme: Velilerin Okul Yöneticilerinin Performans Değerlendirmesine Katılımı, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 3(1), 90-99.

Türk Dil Kurumu. (2019). Performans. Erişim adresi:

http://tdk.gov.tr/?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=36430 Erişim tarihi:
18.02.2019.